

82

i. 16.

910

W. p.

W. p.

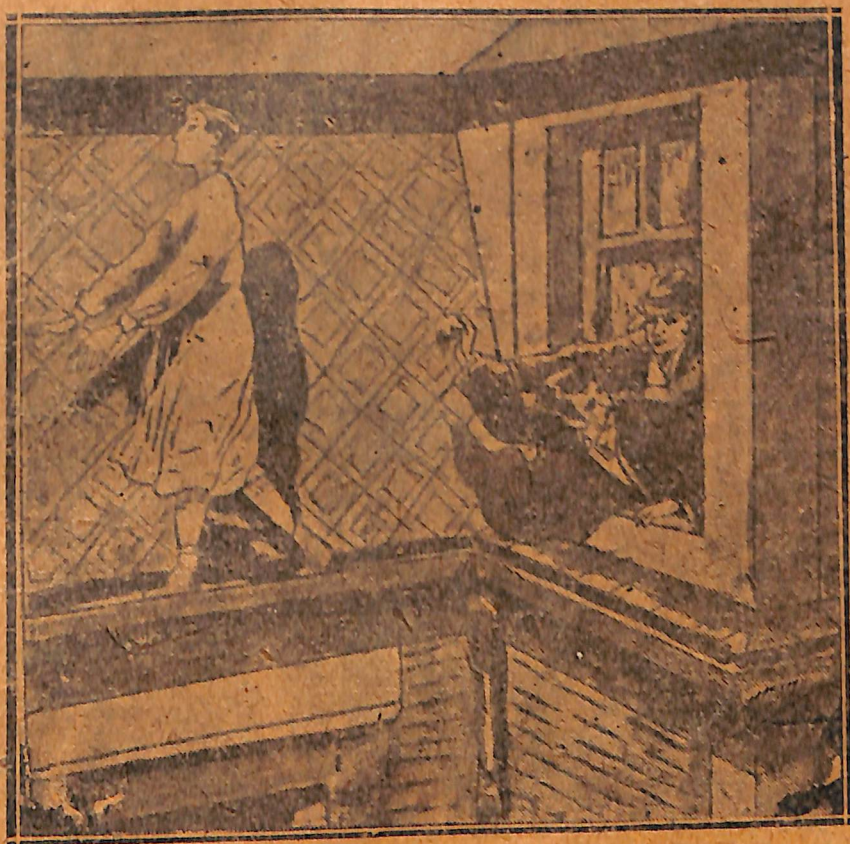
Ն ԱԹ Բ Ի Ն Գ Ե Ր Թ Ը Ն

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՀՈԶԱԿԱԽՈՐ ԳԱՂՏՆԻ
ՈՍՏԻԿԱՆԻՆ ՆՈՐ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԹԱՐԳՄ. Ժ. Շ.

ԹԻԻ 15

Ք Ն Ա Շ Ր Զ Ի Կ Ը

Այն վայրկեանին, որ Հանրի ֆոլֆսպլն ֆաւ մը ննտելով բնա-
շօջիկը արքնցնել եւ սոսկալի բարձրութենէն գտնալիլծել կը փորձէր,
գաղսնի ոստիկանը վրան յարձակելով բազուկը բռնեց:

ՅԱՆԿԱՐԾԱԿԱՆ ՄԱՀ ՄԸ

Ամառուան պայծառ գիշեր մըն էր: Երկինքին վրայ կը թափառէին քանի մը հաղուազիւտ ամպեր, զորս լուսինը արծաթի պէս կը փայլեցնէր: Հիւսիսէն եկող անուշ հով մը կը փչէր Նիւ Եօրքի վրայ և ցորեկին զգացուած հեղձուցիչ տաքութիւնը կը բարեխառնէր:

Այդ ուշ տառնին, — կէս գիշերը անցած էր — կը լսուէր ունսձայնը մարդու մը, որ Տրդ Ծառուղիէն գէպ ի 128րդ փողոցը կ'ուղղուէր փութկոտ կերպով: Սլացիկ հասակով մարդ մըն էր, որ իր սեւ ուրտէնկօթին օձիքը շատ վեր առած և թաղիքէ լայնեղր գլխարկը աչքերուն վրայ իջեցուցած էր: Որպէս թէ ճանչցուելէ կը վախնար: Թէեւ այդ թաղին փողոցները բոլորովին ամայի էին, բայց մարդը տուներուն սառուերին մէջէն կը քալէր մայթին վրայ: Փողոցին 256 թիւ տունին առջեւ կանգ առաւ:

Այն տան, խուղարկու ակնարկ մը ձգելով երկու կողմերը, կամացուկ մը բացաւ տունին դուռը և ներս մտաւ անշուկ:

Անշուշտ ներքին բաժանումները գիտէր, փասն ղի մութ սանդուղէն մինչեւ չորրորդ յարկը ելաւ առանց վարանելու: Հոն բաւական տան անշարժ մնաց, ուշադրութեամբ մտիկ ընելով դրան մը առջեւ: Յետոյ, ո' և է աղմուկ չլսելով, շարունակեց իր ճամբան, հինգերորդ յարկէն անցաւ և ձեղնայարկը հասաւ:

Ամենամեծ ապահովութեամբ անցաւ ընդարձակ միջոցէն և դնաց պատուհան մը բացաւ: Յետոյ դուռն ելած եղերքին վրայ նստաւ, սրունքները ներսէն կախելով, և մարմնոյն վերի մասը շատ դուռն ծռեց, տեսնելու համար տակի յարկը գրասնուած արտակարկառ պատուհան մը, որ պատշգամ կը կազմէր:

Գոհունակ դէմքով մը ժպտեցաւ և քանի մը անհատկանալի խօսքեր ըրաւ, տեսնելով որ այդ պատուհանը լուսաւորուած էր:

Քառորդ ժամու մը չափ մնաց այդ տեղը, դէուխը փոփոխակի առաջացնելով և ետ քաշելով:

Յանկարծ լոյսը մարեցաւ:

— Վերջապէս, մրմռաց մարդը: Ա՛յ երկար պիտի չքշէ:

Պատուհանը բացած էին: Բայց սենեակին մէջ ո՛ր և է աղմուկ չէր լսուեր: Ամէն բան մոռայ և լուռ էր: Մերձակայ տուներու բնակիչները կը քնանային: Ո՛չ մէկ կողմէ կարելի չէր որ նշմարուեր:

— Լա՛ւ, մրմռաց նորէն, հարուածը պիտի յաջողի... ո՛չ որ պիտի կրնայ կասկածիլ— ո՛ւր մնաց ապացուցանել— թէ ես պատճառ եղած եմ դժբախտութեան... Պարզապէս պիտի կարծեն թէ խենթը պատշգամբին բարձունքէն ինկած է ու ես պիտի յաղթանակեմ:

Սակայն, այդ յաղթանակին մօտաւոր յոյսին հակառակ, ձեղնայարկին պատուհանին կառչած մարդը շատ ջղայնոտ և մտահոգ կ'երեւար: Բոլորն տենդ մը տոգոտութիւն տուած էր դէմքին: Խոշոր խոշոր բացուած աչքերը պարապուած էին հեռանար:

— Վերջապէս... վերջապէս, թոթովեց յանկարծ: Կուգայ... Քա՛ջ ըլլանք հիմա...

Պատշգամբին պատուհանին վարդոյրները մեղմիւ շարժած էին: Էրիկ մարդու գլուխ մը, յետոյ իրան մը, յետոյ ամբողջ մարմինը երեւցաւ, միմիայն շապիկ մը և գուլպաներ հագած: Սենեակէն դուրս ելլող մարդը, որուն աչքերը գոց էին և ձեռքերը դէպ առաջ երկնցած, պատշգամբին յենարանէն անցաւ ու հաստատ քայլով մը յառաջացաւ ջուրի խողովակին վրայ: Գլխի պոռոյտ պատճառող նեղ արտահոսին վրայ կը քալէր, որպէս թէ հաստատուն գետնի վրայ, պարտէզի մը ծառուղիին մէջ պոռոյտ կը կատարէր...

Երդիքին կառչած մարդը իր բոցավառ աչքերով կը հետեւէր միւսին բոլոր շարժումներուն: Կռուփի չափ խոշոր քար մը դրած էր գրպանը և կը լրտեսէր քնաչըջիկը, որ յամբօրէն և կատարեալ ապահովութեամբ կը մօտենար այն կէտին, որուն վերեւ կը գտնուէր ձեղնայարկին պատուհանը:

Մարմինը ու միտքը քնացած այդ դժբախտը, որ այդպէս անդունդին եզերքէն կ'անցնէր, 25 տարեկան կ'երեւէր: Դէմքը, որուն անփայլ տոգոտութիւնը ջղային կամ որաի

հիւանդութիւն ունենալը կը ցուցնէր, կանոնաւոր գեղեցիկ գիծերէ կազմուած էր, որ խարտեաչ նուրբ պէխով մը կը շեշտուէր:

Ձեղնայարկի պատուհանին տակ հասաւ: Հոն գտնուող մարդը աւելի ծռեցաւ ու վեր առաւ աջ ձեռքը, որուն մէջ կը գտնուէր քարը:

Պահ մը վարանեցաւ: Յետոյ, ինքզինքին քաջութիւն տալու համար, սոսկալի հայհոյութիւն մը ըրաւ և բոլոր ուժովը նետեց քարը, որ հանդիպեցաւ քնաչըջիկին, կռնակին մէջտեղը, երկու ուսուկներուն միջեւ:

Տարաբախտ մարդը ըսպէ մը կեցաւ, տանիքին խողովակին վրայ երերակաց և, արթննալով, հառկցաւ սոսկալի կացութիւնը, որուն մէջ կը գտնուէր:

Սուր աղաղակ մը խուսափեցաւ շրթունքէն: Թեւերովը օդը ծեծեց, հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց և չորս յարկերու բարձրութենէն գահավիժեցաւ պարապութեան մէջ: Բակին քարայտակին վրայ ջախջախեցաւ:

Այս վատ յարձակումին հեղինակը ձեղնայարկէն անհետացած էր:

Արդէն տնեցիները կ'արթննային քնաչըջիկին հոգեվարքի աղաղակէն: Ամէն տեղ պատուհանները կը բանային: Վարձակաւները, տարտափած եւ հազիւ հագուած, բակին վրայ կը ծռէին, գիտնալու համար թէ ի՞նչ պատահած էր:

Տարաբախտ մարդուն դիակը փռուած էր լուսնին, արծաթափայլ ճառագայթներուն տակ:

Սոսկումի աղաղակներ բարձրացան ամէն կողմէ, որոնց վրայ իշխեց խեղճ չորրորդ յարկէն եկող աղիւղորմ և յուսակոտուր ձայն մը:

— Չարլզ, կ'ըսէր այդ ձայնը: ողորմած Աստուած, դո՛ւն ես, սիրակա՛ն զաւակս, դո՛ւն ես, Չարլզ...

Եւ պատշգամբին տակ գտնուած պատուհանէ մը տեսնուեցաւ բակին վրայ նայող տարիքոտ կնոջ մը վշտահար դէմքը:

Տարաբախտ կնոջ աղաղակները ողբազին կերպով կը խղէին գիշերուան լուսթիւնը: Բայց քիչ ետքը զգայաղիւրկ ինկաւ իր բաց պատուհանին քով: Վարը, բակին մէջ վայրկեանէ վայրկեան կ'աւելնային աղմուկը և շարժումը:

Մինչ զեռնայարկի բնակիչները կը վերցնէին ու վեր կը հանէին երիտասարդին դիակը, ստիկան մը կը զարնէր չոր-բորդ յարկին դուռը և կը խնդրէր տեսնուիլ ծերունի կնոջ հետ, որուն աղաղակները լսած էր: Խեղճ քնաչըջիկին մայրն էր: Անունը Տօրա Մաքէնզի էր: Կրնայ ըսուիլ որ իր հէք զաւկին մեռնիլը տեսած էր իր աչքերուն առջեւ ու հեծկոտանքներէ հատկապէս ձայնով մըն էր որ ոստիկանին տուաւ անոր պահանջած տեղեկութիւնները:

Մեռնողը իր անդրանիկ որդին էր: Նոր ելած էր հիւանդանոցէ մը, ուր մայրը խնամել կուտար քնաչըջիկեան համար, որուն ենթարկուած էր: Բժիշկը յայտարարած էր թէ առողջացած է: Աւաղ, ցաւալի կերպով սխալած էր... Այրին հիմա մէկ աղայ միայն ունէր, նորատի Ալֆրէտ Մաքէնզի, որ նոյնպէս կը խնամուէր յիշեալ դարմանատան մէջ այն ջղալին տարօրինակ հիւանդութեան համար, որ իր եղբորը մահուանը պատճառ եղած էր:

Հետեւեալ առտու կանուխ, ֆօֆօնըրը — Մ. Նահանգներուն և Անգլիոյ մէջ այսպէս կը կոչուի այն պաշտօնատարը, որ բռնական կամ արկածական մահուան պարագաներու մէջ քննութիւնը վարելու պաշտօն ունի —, 128րդ փողոցի 256 թիւ տունը կ'երթար երբ անունին արտասանուիլը լսեց տանը սեմէն ներս մտնելու պահուն:

— Է՛յ, Մր. Ուի'լքինս, կ'ըսէր համարձակ և զուարթ ձայն մը, ո՛ր կ'երթաք այսչափ կանուխ:

Քօֆօնըրը ետին դարձաւ և քաղաքավարութեամբ ողջունեց քարձրահասակ մարդ մը, որուն ամբողջովին ածիլուած դէմքը կորով և իմացականութիւն կը ցոլացնէր:

— Բարեւ, Մր. Փինքէ'րթըն, ըսաւ: Իմ տխուր կաշտօնս կատարելու կ'երթամ: Բայց դո՛ւք...

— Ես գիշերային կարեւոր աշխատութեանէ մը կը դառնամ, պատասխանեց դադանի ոստիկանը:

— Լա՛ւ, զբաւ կը դնեմ թէ դոնէ երկու հոգիի դործը լմնցուցած էք այն չարագործներէն, որոնք Նիւ Եօրքը կ'աւերեն...

— Ո՛չ, այդպէս չէ... Բայց կարծեմ թէ հետքը դառած եմ վտանգաւոր աւազակի մը, որուն ձեռք անցուիլը ինծի համար բուն զոհուակութիւն մը և քաղաքին համար մեծ սփոփանք մը պիտի ըլլայ:

— Ո՛վ է այդ աւազակը: Լրագիրները խօսեցան անոր վրայ:

— Վստահ եմ թէ կը ձանձաք զայն, գոնէ անուշով: Կը կոչուի Աւաղի-Պարկ ձօննի, վասնզի տոլորութիւն ունի գիշեր տառն անցորդները կողոպտել, զանոնք թմբեցնելով աւազակից նեղ պարկի մը ուժգին մէկ հարուածով: Այս պարկը առաջնակարգ լախտի մը կը նմանի: Բայց դուք ալ ինծի չափ գիտէք այս զէնքը: Աւազակը ա՛յնպիսի ուժգնութեամբ կը գործածէ զայն որ իր գոհերուն գանկը չատ անգամ կը ձեղքուի և ազգիւր դուրս կը թափի:

— Արդարեւ չատ անգամ լսած եմ այդ աւազակին խօսքը, ըսաւ ֆօֆօնըրը: Կ'երեւայ թէ ճշմարիտ վայրենի մըն է և ամէնէն վտանգաւորներէն... Բարի յաջողութիւն կը մաղթեմ ձեր հետապնդումին մէջ, Մր. Փինքէ'րթըն, թէեւ, հիշողը բնական, մաղթանքներս աւելորդ են... Աւաղի Պարկ ձօննի քիչ ատենէն ձեր ձեռքը պիտի իյնայ ապահովապէս և ձեր չնորհիւ պիտի ծանօթանայ ելեկտրական թիկնաթոռին:

— Շնորհակալ եմ իմ մասին ձեր անեցած լաւ կարծիքին համար... Բայց, ըսէք, ինչո՞ւ կամ որո՞ւ համար կուգաք հոս:

— Քնաչըջիկի մը համար:

— Ա՛հ, ատիկա կը հետաքրքրէ զիս... Արդեօք զիս միտին չէ՞ք կրնար տանիլ, Մր. Ուի'լքինս: Խեղճը անչուշտ տանիքէն ինկած է:

— Այո՛, հինգ յարկով տունի մը տանիքէն ինկած է բակին մէջ, ուր քարայտակին վրայ տափակցած է:

— Իմ երկարատեւ ասպարէզիս մէջ ամէնէն անհեթեթ ու այլանդակ դէպքերը տեսայ, բայց երբեք չղբաղեցայ քնաչըջիկի մը խնդրով: Անգամ մը միայն ուղած էին քնաչըջիկ կարծեցնել մարդ մը, զոր ոճրագործին մէկը ձեղնաշարկի մը երդիքէն վար նետած էր, բայց կրցայ իրականութիւնը երեւան հանել: Կ'ուզէի տեսնել թէ մահը ինչ տալուութիւն ձգած է ճշմարիտ քնաչըջիկի մը դէմքին վրայ:

— Շատ դիւրին է, ըսաւ ֆօֆօնըրը աղնուօրէն: Հետեկէք: Հոս է, թիւ 256ր:

Դադանի ոստիկանը փութկոտութեամբ ընդունեց: Քօֆօնըրին ընկերացաւ մինչեւ չորրորդ յարկը, ուր կը գտնուէր այրի Մաքէնզիի յարկարածինը: Երբ ներս մտան, տեսան որ

երիտառարդին մարմինը տարածուած էր անկողնի մը վրայ :

Դատական պաշտօնատարին այցելութեան կը սպասէին ,
թաղման պատրաստութիւններով զբաղելէ առաջ :

Ուրիշքնո մանրազնին կերպով քննեց խեղանդամ մարմինը :

Երիտառարդ Չարլզ Մաքէնզի երեւին վրայ ինկած էր :
Կուրծքը եւ որովայնը քարայտակին զարնուած էին ծայրա-
յեղ ուժգնութիւնով մը և մարմնին այդ ամբողջ մասը
ճղմուած և արխնած էր : Ընդհակառակը ետեւի մասին վրայ
բնաւ վէրք չկար , ճմլուածքէ մը զատ , որ կը գտնուէր եր-
կու ուսուկներուն միջեւ : Փինքէրթըն անմիջապէս զիտեց
այս կապոյտ նշանը և ցոյց տուաւ ֆօրօնքին :

— Ի՞նչպէս կրնայ առաջ եկած ըլլալ , հարցուց :

Քօրօնքը ուտերը թոթուեց :

— Իրա՛ւ որ չեմ գիտեր , ըսաւ : Երիտառարդը թերեւս
բանի մը զպչած է կամ թէ ինկած ատեն բանի մը կառչած է :

— Ըսել է թէ զուք ալ ինծի պէս կը կարծէք որ այս
ճմլուածքը անկուսմին արդիւնքը չէ :

— Վստահ եմ ատոր... , որչափ վստահ եմ թէ որ մը
պիտի մեռնիմ :

Նախ Փինքէրթըն պահ մը մտածեց :

— Այս կապոյտ նշանը նոր եղած է , ըսաւ :

— Անշուշտ , աւելցուց ֆօրօնքը : Բորբոքած սկրթուք
մը կայ տակաւին : Ըստ իս , այս վէրքը արկածին պահուն եւ
դած է , կամ անկէ քիչ առաջ :

Փինքէրթըն սենեակին մէջ վեր վար կը պտտէր : Մօտե-
ցաւ այրի Մաքէնզիի , որ կը հեծկտար , պատուհանին մօտ
նստած :

— Ներողութի՛ւն , Տի՛կին , ըսաւ անոր մեղմիւ : Ձեր
զաւկին շապիկը նոր հաղցուցիք , այնպէս չէ՞ :

— Այո՛ , այդ շապիկով պիտի թաղեն , ըսաւ խեղճ կինը :

— Ի՞նչ ըրիք այն շապիկը , զոր հագած էր անկուսմին
ատենը :

— Կը փափաքի՞ք տեսնել...

— Կ'աղաչեմ...

Ծերունի կինը զժաւարութեամբ ելաւ և սենեակին մէկ
անկիւնը դրուած կաշիէ սնտուկի մը քով գնաց , բացաւ
զայն և շապիկը հանելով գաղտնի ոտականին տուաւ :

Փինքէրթըն պատուհանին մօտեցաւ և ամենամեծ ինամ-
քով քննեց շապիկին ուտերուն կողմը : Պահ մը չկրցաւ գո-
հունակութեան ժպիտ մը զսպել , ինչ որ անյարմար պիտի
երեւար այս մեռելական սենեակին մէջ եթէ խնդիրը զուտ
արհեստի վերաբերեալ բան մը չըլլար :

Շապիկը ուտերուն մէջտեղ թեթեւ պատուածք մը ու-
նէր , որուն շուրջ քանի մը բիծեր կային : Գաղտնի ոտակա-
նը դիակին մօտեցաւ և ստուգեց թէ այդ պատուածքը
ճշդիւ կը համապատասխանէր Չարլզ Մաքէնզիի կոնակին
վրայ գտնուած կապոյտ նշանին :

Քօրօնքը , որ իր տեղեկագիրը խմբագրելու զբաղած էր ,
զարմանքով ընդմիջեց գործը , Փինքէրթընի շարժումներուն
հետեւելու համար : Ա՛լ աւելի զարմացաւ երբ գուշակից
գաղտնի ոտականին դիտաւորութիւնը :

— Ի՞նչ կ'ընէք հող , Մր. Փինքէրթըն , ըսաւ : Կ'են-
թաղրեմ թէ ոճիրի մը հտոր չէք առներ :

Այս խօսքերը լսելով , Տիկին Մաքէնզի յանկարծ ելաւ
և իր վշտալից աչքերը սեւեռեց երկու մարդոց վրայ :

— Ոճիր մը , պուաց : Ուրեմն խեղճ Չարլզ մարդաս-
պանի՞ մը զոհուած է... Օ՛հ , հիմա կը գուշակեմ... ատոր
համար հոս եկած է Փինքէրթըն... Աստուած իմ , Աստուած
իմ... Ո՞վ ուրեմն սպաննած պիտի ըլլայ զաւակս ,

Գաղտնի ոտականը հետզհետէ աւելի մտածկոտ կ'ըլլար :
Հազարումէկ գաղափարներ իրարու կը յաջորդէին գլխին մէջ :

— Ստոյգ բան մը չեմ կրնար բսել , յայտարարեց վեր-
ջապէս : Բայց երեւան հանեցի նշաններ , որոնք կատկածելի
կ'երեւան ինծի և ամէն պարագայի մէջ ուշադրութեամբ
քննուելու արժանի են : Եւ եթէ ճիշդ է ինչ որ կը վախճամ ,
ստուգիւ հարկ պիտի ըլլայ չնորհաւորել ինքզինքնիս ձեզի
ընկերակցելու գաղափարը ունենալու համար , Մր. Ուրիշքնո :

Ծանցաւ դէպի խեղճ վշտահար մայրը և ըսաւ անոր
ձայնի այն անուշ դիւրադարձութիւններով , որոնք սրտին
բարութենէն առաջ կուգան .

— Կ'աղաչեմ , Տիկին Մաքէնզի , վստահ եղիք թէ պի-
տի չլքանեմ ձեզ , եթէ ասիկա կրնայ միտիմարել կամ գէթ
սփոփել ձեր լիշտը և թէ այն պարագային , ուր ձեր զաւա-
կը վատ մարդասպանի մը զոհը եղած է , հանգիստ պիտի
չընեմ մինչեւ որ թշուառականը արդարութեան չյանձնեմ :

ՆՈՐ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խեղճ կինը սկսեալ լալ: Իրեն համար տանջանք մը աւելի էր այն մտածումը թէ իր դաւկին մահը սպանութեան մը հետեւանք էր:

— Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ առիկա, կը կրկնէր իր հեծկըլ տուքներուն մէջ: Չարդ թշնամի չունէր: Աշխարհի մէջ չեմ ճանչնար մէկը, որ կորենար սպաններու շափ առել զայն: Բնաւ զուրա չէր ելլեր: Յարաբերութիւններ չունէր: Քնաչըր ջութեան այս հիւանդութիւնը տարիի մը չափ առաջ եկաւ վրան, ինչպէս նաեւ սղտիկ եղբորը վրայ: Իրենց խառնուածքը միեւնոյնն է: Երկուքն ալ շատ ջղային են, բայց շատ անուշ և բարի բնաւորութիւն մը ունին...

— Ձեր դաւակները ի՞նչ արհեստով կը զրազէին, հարցուց զազանի ոտականը:

— Մեանողը վաճառական էր... Բայց վեց ամիսէ ի վեր այլեւս դորձ չէր ընել, վասն զի դարմանատան մը մէջ կը գտնուէր: Հոն աղէկցած էր իր հիւանդութենէն, ինչպէս հաւատանց բժիշկը, և սակայն երէկ զիշեր դարձեալ բռնուեցաւ...

— Երբէն ի վեր եկած է դարմանատունէն:

Երեք շաբաթէ ի վեր:

— Ձեր երկրորդ դաւակը մէր է:

— Տակաւին նոյն դարմանատունն է, արդ. Լէսէնի քով, Պրօնքսի մէջ:

— Մն ալ վաճառական է եղբորը պէս:

— Ո՛չ, ճարտարագէտ է, կամ դէթ դաս կ'առնէ ճարտարագէտ ըլլալու համար: Երեք ամիսէ ի վեր կը դարմանուի:

— Ստուգիւ չէ՞ք ճանչնար մէկը, որ ձեզ կամ ձեր բնատանիքը առելու պատճառներ ունենայ:

— Բնաւ չեմ ճանչնար, ըսաւ Տիկին Մաքէնդի կորովի կերպով:

— Ազգականներ չունի՞ք:

— Այո՛, եղբայր մը ունիմ Պալթիմօրի մէջ:

Տիկին Մաքէնդի կարծեա վարանումով սուսաւ այս աեղեկութիւնը:

— Ի՞նչ կ'ընէ այդ եղբայրնիդ: հարցուց Փինքէրթըն, առանց յայտնի բնելու թէ այդ վարանումը զիտած էր:

— Մեծ գործարան մը ունի: Խոշոր հարստութեան մը տէր է... Բայց երկար առեմէ ի վեր զգտուած եմք իրարու հետ:

— Պատճառը կրնամ հարցնել:

Տիկին Մաքէնդի կարմրեցաւ:

— Ամէն բան պիտի ըսեմ ձեզի, Մը. Փինքէրթըն...

26 տարի առաջ հայրս անիծեց ու մերժեց դիս, որովհետեւ իր կամքին հակառակ ամուսնացայ որչափ աղքատ նոյնչափ բարի ու պարկեշտ գործաւորի մը՝ Բօլ Մաքէնդիի հետ: Սանթիմ մը օփիտ չստացայ և հօրս մեռնելէն ետք եղբայրս Ուիլիքըմ ժառանգեց անոր ամբողջ հարստութիւնը: Հայրս երբեք չուզեց հաշտուիլ ինծի հետ:

— Ի՞նչպէս, նոյն իսկ մահուան անկողնին մէջ փափաք չյայտնեց վերջին անգամ մը իր աղջիկը տեսնելու:

— Թերեւս այդ փափաքը ունենար եթէ բնական մահով մեռած ըլլար: Գծախառնար եղբրական կերպով մը, երկաթուղիի արկածի մը հետեւանքով կորսնցուց կեանքը...

— Եւ ձեր Ուիլիքըմ եղբայրը երբեք չփորձեց մօտենալ ձեզի... Գուք ալ բնաւ չփորձեցի՞ք հաշտուիլ:

— Ո՛չ, երբեք չկրցայ այդ բանին հաւանիլ, ըսաւ այլին խտորէն: Ես յանցանք մը չունիմ: Ուիլիքըմը պէտք է ինծի գայ: Եւ յետոյ, անիկա հարուստ է, իսկ ես շատ աղքատ եմ: Ձեմ ուղեր անոր դրամին աչք տկնելու երեւոյթ առնել հաշտութեան պատրուակին տակ: Ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ: Երբեք զիմում պիտի չընեմ անոր:

— Վերջապէս, ամէն պարագայի մէջ, կը տեսնէք թէ կայ մէկը որ ձեզի դէմ ոխ ունի:

— Ես բնաւ այդպիսի բան չըմի, պատասխանեց Տիկին Մաքէնդի: Ուիլիքըմ իսկապէս շատ բարեգիրտ է և առանց մօտենալու ինծի, ինչպէս պիտի կրնար ընել, ցոյց տուած է թէ ինծի դէմ բնաւ ոխ չունի:

— Իրաւ, և ի՞նչպէս, կ'ազաչեմ:

— Երբ ամուսինս մեռաւ, դաւակներս շատ սղտիկ էին և տակաւին դարոց կ'երթային: Խորին թշուառութեան մէջ կը գտնուէինք: Յուսահատած էի: Երկու խեղճ սղտիկներովս անձնաւազան ըլլալու վրայ էի:

«Յանկարծ, դառնագոյն անձկութեան մը մէջ գտնուած պահուած, այս քաղաքին մէկ պանքան կարեւոր գումար մը յանձնեց ինծի, առանց այս նուէրը ընողին անունը յայտնելու... Միայն ըսին ինծի թէ այս գումարը յատկացուած էր որպէս զի կարենայի զաւակներս կրթել և զանոնք ընել իրենց ու իմ ապրուստս չափելու կարող, լուրջ և յանձնարարելի մարդեր:

«Իրաւունք չունէի այս դրամը մերժելու: Շատ խղճալի վիճակ մը ունէինք: Ուստի առի, մանաւանդ զաւակներու համար: Անկէ ի վեր, նոյն պանքային միջոցաւ և նուիրատուին անունը միշտ զաղանի մնալու պայմանաւ, ամէն նոր տարիի սկիզբը կանոնաւորապէս ստացայ նոյն կարեւոր գումարը: Ասով կրցայ լաւ կրթութիւն մը տալ զաւակներուս և նոյն իսկ քիչ մը դրամ պահել, զանոնք գործի գնելու համար: Թէեւ առատաձեռն նուիրատուն երբեք իր անունը չյայտնեց, բայց ես համոզուած եմ թէ Ուիլիքըմ եղբայրս է անիկա... Անոր նկարագիրը կը ճանչնամ: Ընտանեկան խնդիրներու մէջ անողոք է, բայց պիտի չսեղէր որ թշուառութենէ մեռնէի և հաւատացէք որ ամբողջ ունեցածս անոր կը պարտիմ... Եւ արդէն բովանդակ աշխարհի մէջ չկայ մէկը որ ինձմով հետաքրքրուի: Ո՛վ կրնայ ուրեմն այդպիսի օգնութիւններ դրկել ինծի, առանց նոյն իսկ իր անունը յայտնել ուղեւ:

— Կատարելապէս իրաւունք ունիք, բոլոր Փինքէրթըն: Ձեր եղբայրը ամուսնացած է:

— Այո՛:

— Չաւակներ ունի:

— Չեմ գիտեր... Երբեք տեղեկութիւն առած չեմ:

— Ըսիք թէ Պալթիմօր կը բնակի, այնպէս չէ՞:

— Այո՛... Կերպասի կարեւոր գործարան մը ունի հոն:

— Իր մասնաւոր հասցէն գիտէ՞ք:

— Ո՛չ: Բայց կը կարծեմ որ եթէ անոր հետ յարաբերութեան մանել ուզուի, կը բաւէ գրել «Աս. Ուիլիքըմ Գոլթըն, Կերպասի գործարանատէր, Պալթիմօր»:

Փինքէրթըն յաշտեալը հանեց և խնամքով նօթագրեց գործարանատէրին անունը և հասցէն: Յետոյ, Տիկին Մաքէնզիին թողով իր վշտահար վիճակին մէջ, դարձաւ forobirին:

— Մը. Փինքէրթըն, բոլոր Ուիլիքինս վեհերոտ դէմքով մը, մահուան մասին ուրիշ յայտարարութիւն չեմ կրնար ընել բայց եթէ սա՛. — Տանիքէ մը անկումի հետեւանքով առաջ եկած մահ:

— Կը հասկնամ, պատասխանեց զաղանի ոտիկանը: Եւ ես ալ ճիշդ այդպէս ընելնիդ պիտի խնդրէի: Հիմակուհիմա անհրաժեշտ է որ մէկը մաքէն չանցընէ թէ այս մահը թերեւս ոճիրի մը արդիւնք է... Այս կերպով պիտի կրնամ աւելի դիւրութեամբ և յաջողութեան հաւանականութիւնով կատարել հետազոտութիւններս:

Ծոնեցաւ դէպ ի տարաբախտ մայրը որ իր յուսահատութեան մէջ խորատուգուած էր:

— Ներեցէք որ անգամ մը եւս անհանգիստ ընեմ ձեզ, Տիկին Մաքէնզի, բոլոր քաղցրութեամբ: Կրնա՞ք ցոյց տալ ճիշդ այն տեղը, ուրկէ ձեր որդին բակը ինկաւ:

— Այո՛... Եւ արդէն դուք ալ կրնաք այդ տեղը գտնել: Արիւնի հետքեր կան տակաւին:

— Լա՛ւ, այն ատեն անհանգիստ մի՛ ըլլաք, կ'աղաչեմ: Ես առանձին կը կատարեմ քննութիւնս:

Նախ Փինքէրթըն ողջունեց Տիկին Մաքէնզիին և բակը իջաւ: Արդարեւ չուսով գտաւ այն արիւնոտ տեղը, ուր ինկած էր երիտասարդը: Բայց արիւնի այդ հետքէն դատ, թէ՛ այդ բակին և թէ՛ յարակից տուներու բակերուն մէջ, զորս քննեց այս առթիւ, չկրցաւ օգտակար հետք մը գտնել:

— Քարը ջուրի խողովակին մէջ մնացած ըլլալու է, բոլոր ինքնիքն: Պէտք է որ այդ կողմէն հետազոտութիւններ ընեմ:

Գաղանի ոտիկանը դարձեալ տունէն վեր ելաւ և դնաց այն պզտիկ սենեակը, որ պատշգամով պատուհան մը ունէր, ձեղնաթաղին տակ, հինգերորդ յարկը: Քնաչքիկը այդ պատուհանէն ելած էր ջուրի խողովակին վրայ:

Սենեակը խիստ պարզօրէն կահաւորուած էր: Անկիւն մը՝ երկաթեայ պզտիկ անկողին մը, արդուզարդի սեղան մը, քանի մը աթոռներ: Հոն ալ նշան մը չկար զաղանի ոտիկանին համար:

Նախ Փինքէրթըն դուռը գոցեց և ձեղնաթաղի ելաւ, որուն ամէն կողմը քննեց կարելի եղած խնամքով և ուշա-

գրութեամբ: Կեցաւ իւրաքանչիւր երդիքի առջեւ, տախտակամար քննեց, նոյն իսկ իր խոշորացոյցը գործածեց ամենափոքր մանրամասնութիւնները երեւան հանելու համար ու այսպէս հասաւ ձեղնայարկի այն պատուհանին առջեւ, ուր տեսանք թշուառական մարդասպանին թառխը:

Հոն նշմարեց քանի մը հետքեր, որոնք գոհունակութեան սարսուռներ պատճառեցին իրեն:

Պատուհանին և տախտակամարին միջեւ, կէս բարձրութեան վրայ, փայտէ լայն գերան մը կար, որ տանիքին աւտաղձները բռնող երկու սիւները իրարու կը միացնէր: Այդ գերանը փոշիի թանձր խաւով մը ծածկուած էր և կարելի էր անոր մէջ որոշապէս տեսնել մարդու մը ձեռքերուն և ոտքերուն դրոշմը: Անշուշտ այդ մարդը իր ձեռքերուն օգնութեամբ ելած էր գերանին վրայ: Յետոյ, աւելի դիւրութեամբ հասնելու համար պատուհանին, ոտքերը փայտին կրթնցուցած էր...

Փինքէրթըն ամբողջ տեսարանը կը վերակազմէր:

Բայց դեռ աւելի աղէկը կար: Ներքանի խիստ յայտնի դրոշմ մը կը գտնուէր քիչ մը ձախակողմ: Փինքէրթըն խրամքով քննեց զայն և զարմանքի ու յաղթանակի բացահայտութիւն մը արձակեց:

— Կարելի է, հարցուց ինքնիրեն գրէթէ բարձր ձայնով: Արդեօք տարաբախտ Չարլզ Մաքէնզիի սպանիչը և Աւաղի Պարկ Ճօնին միեւնոյն մարդը չէն: Արտասովոր բան է...

Այս տեղ հարկ է բացատրել մեր ընթերցողներուն թէ զող մարդասպան Աւաղի Պարկ Ճօնին հետապնդելով, Փինքէրթըն խիստ կարեւոր գիւտ մը ըրած էր: Թշուառականին գոհերէն մէկուն քով վերջերս կրցած էր տեսնել աւաղակին ոտքերուն խիստ որոշ նշանները, որոնց ճշգրտօրէն մէկ նկարը առած էր: Հետեւաբար գիտած և նօթագրած էր որ ձախ ոտքին կօշիկին կրուկին վրայ թեթեւապէս դուրս ելած խոտորնակ գիծ մը կար, ուրիշ եղբակացուցած էր թէ կաշիի պզտիկ կտոր մը դրուած էր հոն հնակարկատի մը կսղմէ, այդ կրուկը շտկելու համար:

Ասիկա կարեւոր հետք մըն էր, որ մեծ ուրախութիւն պատճառած էր իրեն: Գրէթէ ապահով էր թէ այս մասնաւոր նշանին օգնութեամբ շուտով պիտի գտնէր զող մար-

դասպանը: Ուստի խնամքով գրպանը պահած էր իր առած նկարը, որպէս զի կարենայ բազմաթիւ այն դրոշմներուն հետ, որոնց պիտի հանդիպէր իր հետազոտութիւններուն մէջ:

Արդ, նոյն գիծը նշմարած էր այս տեղ ձգած ոտքի հետքին մէջ այն մարդուն, որ անտարակոյս սպաննած էր Չարլզ Մաքէնզին: Աւելի ապահով ըլլալու համար, իսկոյն հանեց յուշատետրը և բազմաթիւ գերանին վրայ, փոշիի խաւին մէջ գծուած դրոշմին հետ:

— Ատոյգ է, մրմռաց: Մարդասպանը Աւաղի Պարկ Ճօնին է: Ի՞նչ պատճառներ կրնայ ունեցած ըլլալ այս թշուառականը:

Փինքէրթըն պատուհանին վրայ ելաւ և տանիքը անցաւ:

Առաջին ակնարկով քար մը տեսաւ ջուրի խողովակին մէջ, քիչ մը աջակողմ: Յառաջանալու համար ամենամեծ խոհեմութիւն գործածելով մէկտեղ, վառն զի տանիքը, իր ստորին մասին մէջ, գրէթէ ուղղահայեաց էր, յաջողեցաւ քարը առնել և ձեղնայարկ մտաւ: Այն ատեն սկսաւ քննել իր գիւտը:

Կրային խիստ սովորական քար մըն էր, սուր անկիւններով, որոնց մէկը անշուշտ առաջ բերած էր չապիկին պզտիկ պատուռածքը և Չարլզ Մաքէնզիի ուսին սկրթութիւնը: Փինքէրթըն գրպանը դրաւ զայն ու իջաւ չորրորդ յարկը, այրիին քով: Այս վերջինը գինքը դիմաւորեց շատ յուզուած: Չեւքը նամակ մը բռնած էր:

— Մը. Փինքէրթըն, բոտ, հիմա նամակ մը առի Պրօնոքի զարմանաւոր տիրոջմէն՝ տքդ. Լէսէնէն, որ կը ծանուցանէ թէ Ալֆրէտ բժշկուած է և այսօր իսկ հոս պիտի ըլլայ... Բայց ես չեմ հաւատար այս բուժումին: Ապահովապէս Ալֆրէտ հիւանդ է տակաւին և կը սպասեմ որ քնաչքութեան տագնապներուն ենթարկուի նորէն: Ո՛չ, ո՛չ, չեմ ուզեր որ դայ: Պէտք է մնայ, եթէ սափալուծ վերջին խնայութիւններս ալ զոհել... Չարլզի վիճակին պիտի ենթարկուի...

Փինքէրթըն պահ մը մտածեց:

— Թողէք որ դայ, Տիկին Մաքէնզի, բոտ վերջապէս:

— Ի՞նչպէս, պոռաց հէք մայրը չնշահեղձ: Բայց Մը. Փինքէրթըն խորհեցէք, եթէ վերջին զաւակս կորսնցնէի...

— Պիտի չկորսնցնէք, բարի՛ կին։ Կը յուսամ թէ ձեր Չարլզը ողորդող մարդը ձեռք պիտի ձգեմ, բայց աւելի ազէկ պիտի համարեմ նպատակիս, եթէ ձեր կրտսեր որդին քովս ըլլայ։ Եւ կ'երեւակայեմ թէ ձեր ուղածն ալ ուրիշ բան չէ բայց եթէ մարդասպանին պատժուիլը տեսնել իրեն արժանի եղած կերպով։

Տարաբախտ կիներ թիկնաթուռի մը մէջ լինելու, իր խելայեղ ակնարկը սեւեռելով գաղտնի ոտթիկանին վրայ։

— Վստահ էք ուրեմն, մրմուսց։ Չարլզ ողորդուած է։

— Վստահ եմ։ Անշուշտ քնաչըջութեան վիճակի մէջ էր, բայց ինքնազերարար չէ արթնցած ջուրի խողովակին վրայ։ Ոճրագործ ձեռք մը գիտմամբ արթնցուցած է զայն։

Տիկին Մաքէնզի երկու ձեռքերը միացուց խորին ապշութեան չարժաւմով մը։ Կարծես թէ իր անձին հետ պայքար մը կը մղէր։ Վերջապէս ելաւ, ձեռքը գաղտնի ոտթիկանին երկնցուց և գողգոշուն ձայնով մը բաւաւ անոր։

— Կատարեալ վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ, Մր. Փինքէրթըն։ Եթէ ստուգիւ կը կարծէք թէ Ալֆրէտի վերադարձով կտրելի պիտի ըլլայ Չարլզիս վատ սպանիչը գտնել, թո՛ղ զայ։ Նաև, ո՛րչափ ատեն որ Նաթ Փինքէրթըն պիտի պաշտպանէ զայն, չարիք մը պիտի չկրնայ պատահիլ անոր։

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԵՒՍ ԽՈՒՍԱՓԱԾ

128րդ փողոցին 256 թիւ տունէն մեկնելով, Փինքէրթըն նախ հեռագրատուն գնաց և երկար հեռագիր մը խմբագրեց Պալթիմորի ոտթիկանապետին հասցէին, խնդրելով որ հեռագրաւ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդուին իրեն կերպասի գործարանատէր Ուիլքեմ Թոլքոթընի վրայ։

Յետոյ իր գրասենեակը գնաց և իրեն մօտ կանչեց իր առաջին օգնականը՝ Ֆրանսայի Բօլ Բէրիէ։ Քանի մը բառով երիտասարդին պատմեց թէ առարուն ի՞նչ պատահած էր իրեն և թէ ի՞նչպէս գիպուածը Չարլզ Մաքէնզիի սպանիչին մէջ ճանչցուցած էր իրեն Աւազի Պարկ գող ձօնին։

— Ձեմ գիտեր թէ ո՛ւր է այդ ձօնին, աւելցուց։ Նոյնպէս չեմ գիտեր թէ ի՞նչ շարժառիթ մղեց զինք այս ոճիւրդ գործելու։ Բայց իր ոտքին դրոշմը ունինք և ասիկա

նպատակին պիտի առաջնորդէ մեզ... Իմ բոլոր գննութիւններէս կը հետեւցնեմ թէ թշուառականը շատ լաւ գիտցած ըլլալու է 128րդ փողոցի տունը։ Ասիկէ զատ, գիտնալու համար հարկ էր որ մանրամասնօրէն տեղեկ ըլլար ընտանիքին բոլոր սովորութիւններուն։

«Հետեւաբար պէտք է ընդունիլ թէ շատոնց լրտեսած է այրին և անոր որդիները և ասիկա ընելու համար մօտերը տուն բռնած է։ Ինծի շատ հաւանական կ'երեւայ որ մերձակայ տուններէն մէկուն մէջ սենեակ մը բռնած է, թէ այդ սենեակը կը նայի թիւ 256 տան բակին վրայ և թէ իր պատուհանէն կրնայ գիշեր ատեն հսկել Չարլզ Մաքէնզիի պատշգամբին վրայ։

«Հաւանաբար այս կերպով գիտցած պիտի ըլլայ թէ երիտասարդը իր քնաչըջական տագնապնեւուն ենթարկուած է նորէն, մինչ մայրը կը կարծէր թէ բժշկուած է։

«Եւ ասոր վրայ չինեց խեղճ տղան ողորդելու իր ծրագիրը։ Գալով իրեն, կը կարծէ թէ ամէն կասկածէ զերծ է, վստահի ամէն ոք զժախտութիւն մը պիտի տեսնէ այս մահուան մէջ և ո՛չ թէ ոճիր մը։

— Արդարեւ այդպէս է, վա՛րպետ, պատասխանեց Բօլ։ Ձեր հետեւութիւնները ապահովապէս ճիշդ են։

— Քանի որ կ'ընդունինք թէ թշուառականը մօտերը կը բնակի, շարունակեց Փինքէրթըն, մեր հետադատութիւնները պիտի սկսինք թիւ 256ի շրջակայքէն։ Այս գործին համար պէտք եղածին շափ մարդ պիտի գործածենք։ Խնդիրը կարելի եղածին շափ չուսով նպատակին հասնելու վրայ է։ Աւազի Պարկ ձօնինի կրուկին դրոշմին օրինակները հանել տուր անմիջապէս և օրինակ մը՝ յանձնէ իւրաքանչիւր մարդու։ Մօտակայ բոլոր տունները և տնակները պէտք է հսկողութեան տակ առնուին և խուզարկուին։ Մուտքերուն և ներքնանցքներուն մէջ կաւիճի փռի ցանկելու է վարպետութեամբ, որպէսզի ոտքի հետքերը որոշապէս դրոշմուին այդ փռիին մէջ։

«Երբ գտնուի մէկը, որուն ձախ կրուկը խոտորնակ գիծ մը կը ներկայացնէ, կ'ուզեմ որ անմիջապէս տեղեկութիւն տրուի ինծի։

— Ամէն բան ձեր ուղածին պէս պիտի ըլլայ, վա՛րպետ, պատասխանեց երիտասարդ Ֆրանսային, որ գնաց հրաման

տալու պաշտօնեաներուն բազմաթիւ օրինակներով արտատպել Աւագի Պարկ Ճօննի կօշիկին ներքանին պատկերը :

Կէս ժամ ետք Փինքէրթընի մասնաւոր գործակալներէն բաւական թիւով անձեր ճամբայ ելած էին և իրենց հետազօտութիւններուն կը սկսէին :

Գաղտնի ոստիկանը արագ նայուածք մը ձգեց իր նաւակներուն վրայ և բարեբախտ դիպուածով մը կարեւոր բան մը չգտնելով, ինք ալ դուրս ելաւ խուզարկութեան համար :

Եօթերորդ ծառուղիէն անցաւ, 128րդ փողոցը գնաց և 256 թիւէն անդին մտաւ նեղ փողոցներու մէջ, որոնք հին, բարձր և մօայլ տուներով եզերուած էին :

Եւ որովհետեւ կ'ուզէր այդ թաղին ամէնէն վատահամբաւ տուները մանել, իր արտաքինին մէջ քանի մը փոփոխութիւններ ըրած էր : Ցնցողներ հազած աղտոտ ստահակի մը երեւոյթը ունէր և դանդաղ ու անհաւատար քայլերով կը յառաջանար, զուարթ երգի մը տունները մոլորալով քիթին տակէն :

Հասաւ տեղ մը, ուր փողոցները կը լայնանան, կազմելով պղտիկ անկանոն հրապարակ մը, չրջապատուած խաբխուր շէնքով մը, որ տառնօք իբր մթերանոց ծառայած ըլլալու էր քարակոփի մը կամ արձանագործի մը :

Հիմա հոն գէշ խոտեր, աւաղ և խիճ միայն կը գտնուէին : Գաղտնի ոստիկանը յանկարծ կեցաւ, որպէս թէ նոր գաղափար մը ունեցած ըլլար :

— Բանուկ և յարդարուած փողոցներուն մէջ քիչ անգամ քարեր կը գտնուին, ըսաւ ինքնիրեն : Աւագի Պարկ Ճօննի արդեօք հոս եկած չէ՞ փնտռելու համար այն քարը, զոր քնաշրջիկին կոնակին նետած էր... Եւ նոյն խել կրնայ ըլլալ որ հոսկէ կ'առնէ աւաղը իր պարկերուն համար... Այս գետինը աչքէ պիտի անցնեմ : Թերեւս անօգուտ պիտի չըլլայ :

Փինքէրթըն անցաւ քայքայուած չրջափակին մէկ բացուածքէն ու սկսաւ ամէն կողմ պտտիլ : Ո՛չ որ ուշադրութիւն կ'ընէր պատահաւոր զգեստով այս դատարկապորտին, որ կը նմանէր Նիւ Եօրքի բնակիչներէն շատերուն :

Յանկարծ ցնցուեցաւ : Աւագին մէջ նշմարած էր խիստ սրոյ նշան մը մարդու ոտքերու, որոնց մին Աւագի Պարկ

Ճօննի յատկանշական դրոշմը ունէր կրուկին վրայ : Տարակոյս չկար թէ անիկա հոնկէ անցած էր : Իրեն այնչափ աղէկ ծառայող դիպուածին համար խորին երախտագիտութեամբ, գաղտնի ոստիկանը սկսաւ այդ հետքին վրայ յառաջանալ : Եւ արդէն դիւրին էր ասիկա, վասն զի աւաղին վրայ ձգուած միւս դրոշմները կը պատկանէին տղաքներու, որոնք հոն եկած էին խաղալու և վազելու համար, — դրոշմներ, որոնց մէջ մարդասպանին լայն ներքանը կատարելապէս կ'որոշուէր :

Գաղտնի ոստիկանը հետեւեցաւ ուրեմն Աւագի Պարկ Ճօննի քայլերուն : Այս կերպով հասաւ չրջապատին մէկ ուրիշ խրամատին, որ քարայտափակուած խիստ նեղ փողոցի մը վրայ կը նայէր :

Հոն կը բարձրանար տղեղ երեւոյթով, աղտոտ ու սեւ տուն մը, որ կարծես թէ իր ձակատին բոլոր ձեղքուածներէն մոլութիւն և թշուառութիւն կ'արտահոսէր :

Գաղտնի ոստիկանը այդ տունը մտաւ : Նախ այցելեց բակը, որ աղտոտ պահուած էր և ուր կարելի էր հասնիլ մուտք և դարչանոտ նորանցքէ մը :

Արագ ակնարկով մը հասկցաւ թէ հոնկէ կը նշմարուէր 128րդ փողոցի 256 թիւ տունին ետեւի ամբողջ երեսը : Մասնաւորապէս կը տեսնէր պատշգամ ունեցող սենեակը, ուրկէ Չարլզ Մաքէնզլի դուրս ելած էր ջուրի խողովակներուն վրայ պտտելու համար :

— Ա՛հ, ա՛հ, կարծեմ թէ նպատակին կը մօտենամ, մըմռաց : Այս կոյանոցը կրնայ իբր բնակարան և ապաստան ծառայել Աւագի Պարկ Ճօննիի :

Սանդուղին կողմը փութաց : Մինչեւ վերջին յարկը պիտի ելլէր : Մնացեալը դիպուածին կը յանձնէր, յուսալով թէ առիթ պիտի ունենար խօսակցութեան մանելու ողորմելի բնակարանին վարձակալներէն մէկուն հետ ու այս կերպով իմանալ քանի մը մանրամասնութիւններ հոն բնակող անձերուն մասին :

Երբ երկրորդ յարկի սանդուղին վրայ էր, իր վերեւ լսեց վերի յարկերէն իջնող մէկու մը ոտնաձայնը : սակայն շարունակեց իր ճամբան :

Սանդուղին նեղ և մթին գլուխը հասնելով, հանդիպեւ
Նաթ Փինքերթըն 15

ցաւ միջնահասակ, բաւական վայելչօրէն հաղուած մարդու մը, որուն դժգոյն դէմքը լաւ տպաւորութիւն մը չըբաւ իրեն վրայ:

— Ներեցէ՛ք, ըսաւ Նաթ Փինքէրթըն, կրնա՞ք ըսել թէ այս ասն մէջ Մր. Մարք Լէսքինկ անունով մէկը կը բնակի՞: Շատ երախտապարտ պիտի ըլլամ ձեզի...

— Կը ցաւիմ, ըսաւ մարդը հատու ձայնով մը: Այս ասն մէջ մարդ չեմ ճանչնար: Քիչ տանէ ի վեր կը բնակիմ. հոս:

Ոստիկանը ուշադրութեամբ կընայէր իր խօսակիցին: Ըստ երեւոյթին տրամաբանութենէ աւելի զօրաւոր բնագոյն մը տեղի տալով, անոր մօտ վաղեց, թեւերը բռնեց, հանդիպում մին վրայ ուրախացած մարդու մը պէս:

— Բայց չե՞մ սխալիր, պոռաց: Դո՛ւն ես, ծե՛րուկս... Դո՛ւն ես, այնպէս չէ՞, ձօ՛ննի:

Բան մը իրեն կ'ըսէր թէ արդարեւ չէր սխալեր և թէ այդ մարդը, զոր բնաւ տեսած չէր, Աւագի Պարկ ձօննին էր, զոր կը փնտռէր երկար ատենէ ի վեր:

Մարդը իսկոյն ընկրկեցաւ և տժգունեցաւ ռարտափոհար: Վախկոտ և կասկածոտ ակնարկով մը նայեցաւ Փինքէրթընի: Բայց չուտով ինքզինքը դաւաւ:

— Իմ անունս ձօննի չէ... ըսաւ խիստ և անհաճոյ չեղտով մը: Բոլորովին կը սխալիք և կը տաղտկացնէք զիս, մարդո՛ւկս:

— Ներեցէ՛ք, ըսաւ Փինքէրթըն չփոխած դէմքով մը: Երգում պիտի ընէի թէ ձերունի ձօննին էք:

— Ո՛ւրկէ պիտի ճանչնայիր զիս ուրեմն, հարցուց միւսը, իսկոյն ընտանի չեղտ մը առնելով:

— Եթէ ստուգիւ ձօննին ըլլայիր, պատասխանեց Փինքէրթըն չարամիտ երեւոյթով մը, պիտի գիտնայիր թէ ո՛ւրեկէ կը ճանչնամ քեզ: Վերջին ատեններս շատ խորհեցայ վրադ կամ մանաւանդ ձօննիին վրայ... Աւագի Պարկ ձօննիի վրայ շատ բան լսեցի և ինքնիրենս կ'ըսէի. «Ա՛հ, վաղեմի բարեկամս ձօննի, ան է որ այսպիսի բաներ ընելու կարող պիտի ըլլայ»: Բայց քանի որ դուն չես իմ ձօննիս...

Իբրեւ պատասխան, մարդը ստակալի հայհոյութիւն մը ըրաւ: Յետոյ ձեռքը չարժեց իբր թէ Փինքէրթընը հեռացնելու համար:

— Անշուշտ քու ձօննիդ չեմ, ըսաւ... Հիմա հանդիստ ձգէ զիս, հասկցա՞ր, ապա թէ ոչ սանդուղներէն վար կը գլտորեմ քեզ, որմէ ետք կրնաս ոսկորներդ հաւաքել և տուն տանիլ զրպանի թաշկինակովդ, զանոնք իրարու փակցնելու համար, եթէ թուագրած ես:

— Օ՛հ, օ՛հ, այդչափ կոշտութիւն չուզեր, պզտիկ բարեկամս, պատասխանեց Փինքէրթըն, մարդուն առջեւ կենալով: Գիտես թէ չեմ վախնար քեզմէ... Կ'ուզե՞ս փորձել թէ մեր երկուքէն ո՞վ պիտի գլտորէ միւսը և թեւերը ու սրունքները պիտի կտարտէ... Պարծենկոտի, ապակիներ կտարողի այս ձեւերուն չեմ կրնար հանդուրժել:

Մարդը գայրացաւ:

— Կ'ուզե՞ս թողուլ որ անցնիմ, պոռաց: Եթէ անմիջապէս մեկդի չքաշուիս, չեմ կրնար երաշխաւորել թէ տասը րոպէէն ողջ պիտի ըլլաս տակաւին:

— Տխմա՛ր, ըսաւ Փինքէրթըն չոր կերպով, Դո՛ւն գորգուեցիր զիս: Օ՛հ, սկսէ:

— Պիտի չուշանայ: Փախի՛ր, ապա թէ ոչ...

— Ապա թէ ոչ ի՞նչ, հարցուց զաղանի ոստիկանը հեղնութիւնով: Գոնէ ըսէ՛ թէ ի՞նչ պիտի ընես, անապա՛րծ:

Մարդը զգեստին տակ խօթած էր աջ ձեռքը: Իսկոյն դուրս հանեց զայն և Փինքէրթընի գլխին վերեւ ձօճեց մթադոյն առարկայ մը, որ ծանր կ'երեւար: Բայց զաղանի ոստիկանը իր հակառակորդէն աւելի ձկունութիւն ցոյց տուաւ:

Ակնթարթի մը մէջ չարագործին ձեռքէն խից իր գէնքը, որ աւազով լեցուն պարկ մըն էր պարզապէս: Յետոյ անոր կուրծքէն բռնեց և սանդուղներէն վար գլտորեց ա՛յնպիսի ուժգնութիւնով մը որ անվրէպ կերպով գլուխը պիտի ջախջախուէր եթէ բազրիքը չկրնար բռնել ժամանակին:

— Սպառնէ՛, թշուառակա՛ն, պոռաց աւազակը զայրալից: Ասոր փոխարէնը պիտի հանեմ քեզմէ...

Չորս առ չորս իջաւ սանդուղին ատտիճաններէն: Փինքէրթըն մօտէն կը հետեւէր անոր: Հիմա պէտք էր հետապնդել այս թշուառականը և զաղանի ոստիկանը գիտէր թէ զիւրին բան մը պիտի չըլլար ասիկա:

Սակայն վստահութիւն ունէր: Տակաւին ո՛չ ոք կրցած էր իր ձեռքէն խուսափիլ: Գոհութեամբ զիտեց որ ձօննին կարծած մարդը լքուած գետինէն կ'անցնէր:

Տունէն մեկնելէ առաջ, Փինքէրթըն հոգ տարած էր զէմքը արագօրէն փոխելու: Հիմակ երկար սեւ մօրուք մը ունէր: Չէր վախնար թէ մարդը կը ճանչնար զինք իր ցնցոտիներէն, զորս նրբանցքին ստուերին մէջ անկտաւար կերպով միայն կրցած էր տեսնել:

Փինքէրթըն, հետապնդելով ուրախութեամբ հաստատեց թէ իր մարդը գտած էր: Արդարեւ ձախ կրուկը խոտորնակ գիծ մը կը կրէր: Աւագի Պարկ ձօննին էր որ կը քաշէր իր առջեւէն:

Ոճրագործը կարծես թէ ամենափոքր վախ չուէր այլ ևս: Նոյն խոլ ետին չէր դառնար տեսնելու համար թէ իրեն հետեւող կա՞ր թէ ո՛չ:

Վերջապէս անհետացաւ ազատ շէնքի մը մէջ, որուն նշանատախտակին վրայ ուր բառերը կային. «Տակաւ, ձօն Ուխտէն»:

Փինքէրթըն գիտէր այդ ազատ շէնքը: Անիկա համբաւ հանած էր իրեն ապաստարան ամէն անոնց որ լոյսէն կը վախնան: Գաղտնի ոտականը շատ անգամ հոն գացած էր չարագործներ ձերբակալելու համար: Ուստի առանց վարանելու մտաւ այդ կապելան, որ ծխախոտի ծուխով և ալքօրի հոտերով լեցում էր:

Ձօննի հաշուեսեղանին մօտ նստած էր: Փինքէրթըն զնաց զետեղուեցաւ անոր նստած սեղանին առջեւ, շատ մօտը: Գինեղանը անոնց իւրաքանչիւրին բերաւ գաւաթ մը ու խօքի:

Փինքէրթըն կատարելապէս կը տեսնէր կասկածոտ զէմքը, որով ձօննի կը նայէր իրեն: Բայց չնչմարել ձեւացուց: Աթոռին վրայ ընկողմանեցաւ քիթին տակէն մօլորալով, զրպանէն պատրաստ սիկառ մը հանեց, վառեց, և ոկտաւ մուխով խեղդել գրացին, հեգնական ակնարկ մը սեւեռելով անոր վրայ:

— Ո՛վ ես դուն, հացուց ի վերջոյ ձօննի, այս ծայրայեղ անփութութենէն զրգուռելով:

Նիւ Եօրքի գողերու յատուկ այս կապելան նոյն միջոցին կը պարունակէր 12ի չափ յաճախորդներ, որոնց շատերը կը ճանչնային ձօննին և որոնք վէճի մը պարագային պիտի օգնէին անոր, անմաւանդ եթէ գուշակէին թէ Փինք

քէրթըն գաղտնի ոտական մըն էր: Ուստի Չարլզ Մաքենզիի սպանիչը ինքզինքը սպանով կը զգար:

— Դուն ո՛վ ես, պատասխանեց Փինքէրթըն:

— Քեզմէ չեն հարցնէր:

Գաղտնի ոտականը կռուիի սոսկալի հարուած մը տուտեսեղանին:

— Եւ այն ատեն իմ ո՛վ ըլլալս քեզմէ՞ կը հարցնեն, պոռաց բարկութեամբ:

— Ես կը հարցնեմ, վասն զի կասկածելի կ'երեւատ ինծի:

— Կասկածելի՞... Ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

— Տիմարութիւն չուզեր, ըսաւ ձօննի բարձր ձայնով, որպէս զի կապելային բոլոր յաճախորդները լսեն: Ես քեզի լրտեսի տեղ կը դնեմ:

Փինքէրթըն մէկ ստուամով ելաւ:

— Թշուառակա՛ն, պոռաց: Այդ խօսքիդ փոխարէնը պիտի հատուցանե՛ս ինծի:

Մրմունջներ բարձրացան ամէն կողմէ: Անշուշտ բոլոր համակրութիւնները կ'ուզուէին ձօննի որ նստած էր գաղտնի ոտականին առջեւ, անկրթօրէն խնդալով:

Գաղտնի ոտականը միւս մարդոց կը նայէր:

— Լռեցէ՛ք նայիմ, պոռաց անոնց: Չեր մէջ կա՞յ մէկը որ այսպէս նախատուիլ ուզէ:

Ամենքն ալ լռեցին, բայց Փինքէրթըն անոնց նայուածքներէն հասկեցաւ կատարելապէս թէ շատ գէշ տրամադրուած էին իրեն հանդէպ:

— Դուն գաղտնի ոտական մըն ես, կարի՛ճս, ըսաւ ձօննի:

— Դուն ալ Եւաղի Պարկ ձօննին ես, պատասխանեց Փինքէրթըն ծայրայեղ յանդգնութիւնով մը:

Աղէկ գիտէր թէ իր պատասխանը վտանգաւոր էր, վասն զի, այսպէս խօսելով, գրէթէ կը խոստովանէր գաղտնի ոտականի իր հանգամանքը: Բայց կ'ուզէր որ թշուառականը հարկադրէր ինքզինքը մատնելու:

ձօննի զղուշացաւ: Ատրճանակ մը հանեց և ուղղեց Փինքէրթընի վրայ: Գաղտնի ոտականը նոյնչափ արագութեամբ իր զէնքը հանեց և թշուառականին նշան տուաւ:

— Աղէկ կը տեսնէր թէ պոռաց ձօննի յաղթական, լրտես մըն է ասիկա:

Լայն ուսերով և վայրազ դէմքով մարդ մը մօտակաջ սեղանէ մը ելաւ և զբան առջեւ երթալով կեցաւ : Յետոյ ատրճանակը հանեց գրպանէն :

— Ընկերներ, պոռաց, գլուխս գրաւ կը դնեմ որ այս մարդը Նաթ Փինքէրթընն է : Ան միայն կարող է Աւագի Պարկ ձօննի հետքը դանելու :

Սոսկալի ոտականին անունը այս բոլոր թշուառականներուն վրայ առաջ բերաւ այն ազդեցութիւնը, զոր կը բերէ կարմիր «քաբան» ցուլին վրայ : Ամենքն ալ ազմիալից կերպով ոտքի ելան զայրագին : Դաշոյնները ձեռքերու մէջ փայլեցան, ատրճանակները գրպաններէ դուրս ելան : Հաշուեսեղանին ետեւ տեսնուեցաւ ձօն Ուիտնէսի զեղնազոյն և ուսուցիկ դէմքը :

— Ի՞նչ կայ, հարցուց պարկեշտ թունաւորիչը :

— Ձեր յաճախորդներն են որ կը պատրաստուին ամէն բան ջարդ ու փշուր ընել ձեր կապելային մէջ, պատասխանեց Փինքէրթըն, բազմութեան մէջտեղ ոտքի վրայ կեցած :

— Նաթ Փինքէրթընն է, կը պոռար գլուխն առջեւ պահակ կեցող մարդը : Ողջ դուրս պիտի չելլէ հօսկէ...

Հրադէնի հարուած մը պայթեցաւ և գնդակ մը անցաւ զաղանի ուտիկանին գլխաբկին մէջէն : Փինքէրթըն հասկեցաւ թէ գործել նշտք էր, և չո՛ւտով, եթէ չէր ուզեր սպաննուիլ : Քանի մը օձապտոյտ քայլեր առաւ, մինչ իր թշնամիները իրենց ատրճանակները կը պարպէին : Այս կերպով գնդակներէն խուսափեցաւ : Յետոյ ինք ալ կրակ ըրաւ : Դուռը պահպանող մարդը ինկաւ, ցաւի ազդակներ արձակելով : Փինքէրթըն անոր մարմնին վրայէն անցաւ, դուռը բացաւ և փողոց խոյացաւ :

Շատ չվազեց : Ոճրագործներէն ո՛չ մէկը չհետեւեցաւ իրեն, վառնգի տակաւին լոյս էր : Ասոր վրայ իր մարդիկը և քանի մը ոտականներ վազեցին եկան :

Հինգ վայրկեան անցած չէր երբ Նաթ Փինքէրթըն, տասը զինեալ անձերու գլուխը անցած, նորէն կը մտնէր ձօն Ուիտնէսի կապելան :

Այլ եւս մարդ չկար հոն, լայն ուսերով մարդէն զատ, որ տախտակամածին վրայ փռուած էր տակաւին և ցաւէն կը գալարուէր :

Աւագի Պարկ ձօննի միւսներուն հետ անհետացած էր : Քայց այս փախուտը շատ որոնեղութիւն չէր պատճառեր զաղանի ոտականին : Արդարեւ իրեն համար կարեւորը ու էր որ նախ ոճրագործը գտած և անոր դիմադները յիշողութեան մէջ քանդակած էր : Յետոյ յաջողած էր ապացուցանել թէ ան սպաննած էր Չարլզ Մաքէնզիս : Կ'ուզէր զայն ձերբակալել ա՛յն պահուն երբ աւագակը պիտի ձեռնարկէր նոր ոճիր մը գործելու, փորձելով սպաննել այրիին երկրորդ որդին :

Գաղանի ոտականը համոզուած էր թէ ձօննի չուտով պիտի գործէր այս նոր ոճիրը : Իրեն համար, Չարլզ Մաքէնզի միակ զոհ մը պիտի չլլար : ձօննի ինչո՞ւ պիտի սպաննէր այդ խեղճը, որ յարաբերութիւններ չունէր, ինչպէս ըսած էր մայրը և որ ո՛չ բարեկամ ունէր ո՛չ թշնամի :

Ասոր համար մէկ բացատրութիւն կար : ձօննի ո՛չ թէ անհատ մը, այլ տմբողջ բնութանքը կ'ատէր և կ'ուզէր փճացնել զայն :

Եւ արդարեւ այս խորունկ թշնամութեան պատճառը երկարատեան գաղանիք մը պիտի չմնար Նաթ Փինքէրթընի համար :

ԱԶԱՏՈՒԱԾ ՔՆԱՇՐԶԻԿԸ

Նոյն իրիկունը Փինքէրթըն իր դրասենեակին մէջ գտաւ Պալթիմօրէն զրկուած հետեւեալ հեռագիրը :

«Նաթ Փինքէրթըն, Նիւ Եօքք. — Ուիլհելմ Թօլքսթըն, կերպասի գործարանատէր, թիւ 333, Ուէոթլէնտ Ավրին : Այրի է և շատ հարուստ : Իր միակ որդին Հէրրի, ստահակ մը, խարդախութիւններ գործած և քանի մը տարուան չրդթայակապ աշխատութեան դատապարտուած է : Հայրը ուրացած է զայն և տուն մտնելը արգելած : Անուղղայ ոճրագործ մը եղած է : Այժմ ո՛ւր բնակիլը յայտնի չէ : Պալթիմօրի ոտականութիւնը փութով կը փնտռէ զայն : Ուիլհելմ Թօլքսթըն շատ ազգատ քոյր մը ունի, որ Նիւ Եօքք կը բնակի և որուն վրայ ո՛ր և է տեղեկութիւն չկայ : — Պալթիմօրի ոտականացիս» :

— Բաւական տեղեկութիւն առի, ըսաւ ինքնիրեն Փինքէրթըն, հեռագիրը ծալելով: Իր հօրը կողմէ մերժուած այդ Հէրրին Աւագի Պարկ Ճօննին է, ձեռքս կրակը կը խօթեմ... Կը դուշակեմ նաև պատճառները, որոնք կը մղեն զինք ամբողջ Մաքէնզի ընտանիքը փճացնելու: Իր հայրը երկար տարիներէ ի վեր նպատակ մը կը զբիւնէ այրիին, հետեւաբար կը հետաքրքրուի անով և անոր զաւակներով, որոնք բարի տղաք են: Հիմակ որ վտարած է իր որդին, Ուիլերմ Ֆօլքսթըն հաւանական է որ խոշոր հարստութեան ժառանգորդ ընէ Չարլզ և Ալֆրէտ Մաքէնզիին, թէեւ այս խմատով կտակ մը ըրած է արդէն: Հէրրի իմացած պիտի ըլլայ և իր գայրոյթին մէջ միտքը դրած պիտի ըլլայ սպաննել իր հօրաքրոջ զաւակները, հօրաքրոյրը և նոյն իսկ հայրը... Այս կերպով միակ ժառանգորդը պիտի մնայ անվիճելիօրէն:

Ապագան ցոյց տուաւ թէ Փինքէրթըն անգամ մը եւս ճիշտ տրամաբանած էր:

Գաղանի ոտիկանը շուտով դարձաւ Տիկին Մաքէնզիի մօտ: Այրիին սենեակէն ներս մտած ատեն տեսաւ որ երկրորդ որդին հին էր, Պրօնքսի դարմանատունէն դարձած ըլլալով:

Բաւական տկար երեւոյթով, անպիս անմօրուս երիտասարդ մըն էր և առ առաւելն 20 տարեկան կ'երեւար: Կատ յուզուած և խիտա տխուր էր: Իր եղբոր մահուան լուրը խոր վիշտ պատճառած էր իրեն:

— Մտածեցէ՛ք, Մր. Փինքէրթըն, ըսաւ ծերունի կինը, ողջունելէ ետք գաղանի ոտիկանը, կարծածիս պէս է: Ալֆրէտ բժշկուած չէ: Ի՞նչ վիճակի մէջ որ դացած էր, աչնպէս կը վերադառնայ:

— Ձէի կրնար աւելի երկար առնն մնալ, ըսաւ երիտասարդ Մաքէնզի: Կեանքը անտանելի էր ինծի այդ տան մէջ, որուն տնօրէնը՝ տքղ. Լէոէն վերջին ատրիճան հակակրելի է ինծի: Հարկադրեցի զինքը թողուլ որ մեկնիմ, յայտարարելով իրեն թէ այլ եւս միջոց չունէինք դրամ վճարելու: Ո՛ր և է դիտողութիւն չըրաւ: Այդ գործնական եանքին ուրիշ նպատակ չունի բայց եթէ խոշոր հարստութիւն մը չինել կարելի եղածին չափ չուտով: Գիտութեան յառաջդիմութիւնները, իր հիւանդներուն շահը խիտա զանցառելի բաներ են իրեն համար:

Փինքէրթըն ծանր և հոգածու դէմքով մը քննեց երկտասարդը:

— Հապա եթէ քնաչքջութեան նոպաներ ունենա՞ք տակաւին, հարցուց անոր:

— Ամէն իրիկուն, պառկելէ առաջ, անկողինիս առջեւ պիտի դնեմ պող ջուրով լեցուն աման մը, պատասխանեց Ալֆրէտ: Այս կերպով, եթէ գիշերային պոռոյտ կատարելու համար ելլեմ, ի հարկէ ջուրին մէջ պիտի մանեմ: Չուրին հետ չփումը պիտի արթնցնէ զիս, ինքզինքս պիտի գտնեմ և անկողինս պիտի պառկեմ:

— Շատ աղէկ երեւակայած էք, ըսաւ Փինքէրթըն հաւանութիւն յայտնող ժպիտով մը: Կը հրաւիրեմ ձեզ սակայն որ մասնագէտ լուրջ բժիշկի մը խորհուրդ հարցնէք: Հիմակուհիմա քանի մը օր հոս մնացէք և եթէ ձեր եղբայրը սպաննող թշուառականը փորձէ բան մը ընել ձեզի դէմ, պիտի բռնեմ զայն:

Ալֆրէտ բնկրկեցաւ, սարսափահար:

— Կը կարծէ՞ք թէ եղբորս սպանիչը իմ կեանքիս դէմ ալ պիտի դաւադրէ, հարցուց:

— Համոզուած եմ: Ձեր մօրեղբոր որդին երկար առննէ ի վեր ցոյց տուած է թէ ի՞նչ բանի կարող է:

— Մօրեղբորորդին, ըսաւ Տիկին Մաքէնզի վշտալից կերպով:

Փինքէրթըն հաստատական նշան մը ըրաւ:

— Գժբախտաբար, ըսաւ քաղցրութեամբ: Կը ցաւիմ ասիկա ձեզի իմացնելու համար, բայց պէտք է իմացնել... Մր. Չարլզ Մաքէնզիին սպաննողը կը կոչուի Հէրրի, Ֆօլքսթընի միամօր զաւակը, որ հայրական տունէն վտարուած է:

Մայր և որդի իրարու երեսնայեցան սրտաբեկ երեւոյթով մը: Լռութեամբ մտիկ ըրին գաղանի ոտիկանին առած բացատրութիւններուն և մանրամասնութիւններուն և Տիկին Մաքէնզի հառաչեց, խորհելով որ եղբայրը իր ամբողջ հարստութեան հակառակ իրմէ աւելի երջանիկ եղած չէր բնաւ:

— Հիմա, ըսաւ Փինքէրթըն իրրեւ վերջաբան, կը խնդրեմ որ այլ եւս չվախնաք: Այդ Ֆօլքսթընը չարիք պիտի չհասցնէ ձեր զաւկին, կ'երաշխաւորեմ: Պիտի կրնամ այդպիսի բան մը ընել արգիլել զինքը... Ամէն գիշեր պիտի հսկեմ

այս տեղ և կը յուսամ թէ թշուառականը երկար ատեն պիտի չխուսափի ձեռքէն:

Ասոր վրայ գաղտնի ոտականը ողջունեց որպէս թէ հեռանալու համար, բայց միտքը փոխելով ետ դարձաւ:

— Միտքս բան մը եկաւ, աւելցուց: Չեմ հասկնար թէ այդ թշուառականը ի՞նչպէս կրնար այնքան լաւ տեղեկութիւն ունենալ ձեր գաւկի՛ն վերադարձին, ձեր ապրելու եղանակին վրայ եւն: Կը յիշէ՞ք թէ մէկը տեղեկութիւններ առած ըլլայ հոս, անշուշտ գաղտնարար:

Այրին դուխը երեքուց:

— Այդպիսի մէկը չեմ գիտեր, ըսաւ:

Ալֆրէտ Մաքէնզի սարսուռ մը զգացած էր:

— Ըսէ՛, մա՛յր, հարցուց, մուրացիկ մը չէ՞ր դար հոս, և այնքան պնդումով չէ՞ր հարցաքններ քեզ, ինչպէս ըսիր ինձի:

— Մուրացիկ մը հոս կուգա՞ր, կրկնեց Փինքէրթըն խիստ հետաքրքրուած:

— Է՛հ, ատիկա կարեւորութիւն չունի, ըսաւ Տիկին Մաքէնզի: Արդարեւ այդ մարդը յաճախ կուգար: Սովորութիւն ունէի խոհանային մէջ պնակ մը ապուր տալու անոր:

— Կը հասկնամ... ըսաւ գաղտնի ոտականը: Եւ բնականաբար միասին չաղակրտսեցիք, անոնց հիւանդութեանը, ձեր ընտանեկան դարձերուն վրայ խօսեցաք, այնպէս չէ՞:

— Աստուած իմ, ըսաւ այրին սարսափահար, չառ բա՛ններ կ'ըսուին: Գիտէ՞ք թէ խօսքը խօսք չը բանայ...

— Այո՛, այո՛, և մուրացիկը այս կերպով իմացաւ ինչ որ կը փափաքէր գիտնալ:

— Շատ բան գիտնալ փափաքող մարդու մը տպաւորութիւնը չէր ըներ սակայն իմ վրաս:

— Տեսնենք, նկարագրեցէք ինձի այդ մարդը... Կամ մանաւանդ ես փորձեմ ըսել թէ ի՞նչպէս մարդ էր:

— Հետաքրքիր եմ լսելու...

— Նեղ, գեղնորակ գէմք մը ունէր, անհանդարտ սեւ աչքերով, որոնք կապիճներուն խորը դացած են, և խիստ սեւ մազերով: Այսպէս չէ՞:

— Ճի՛շդ, պուռաց այրին դարձանքով:

— Սեւ բարակ պիսի մը, շարունակեց Փինքէրթըն, և շրթունքին շուրջը չարագուշակ փոթ մը

— Ճի՛շդ այդպէս:

— Տարակոյս չկայ, ձեր եղբորորդին է որ հոս եկած է անձամբ: Մուրացիկի պէս ծագուած է, նպատաւոր առիթը լրտեսելու և ըստ այնմ իր միջոցները ձեռք առնելու համար:

— Բայց անթացուպերով կը քալէր: Կ'ըսէր թէ որունքնեքը անդամաւածուած էին և թէ այլ ևս չէր կրնար աշխատիլ: Սառազիւ կարեկցութիւնս կը շարժէր երբ չօրս յարկերէն վեր ելած էր:

— Ատոնք խնդալու համար եղած անթացուպեր էին:

— Օ՛հ, մա՛յր, մա՛յր, պուռաց Ալֆրէտ, եթէ կարենայի մտքէս անցնել թէ այդ մուրացիկը մօրեղբորորդի՞ս էր:

— Մղձաւանջի մը կը նմանի ատիկա, ըսաւ Տիկին Մաքէնզի զողողոյուն ձայնով մը: Այս յայտնութիւնները ո՞րչափ կը խռովեն զիս, ո՞րչափ նեղութիւն կը պատճառեն ինձի... Խեղճ եղբայրս... Այս լուրը պիտի յուսահատեցնէ զինքը...

— Դիտէ թէ իր որդին աւագակ մըն է, պատասխանեց գաղտնի ոտականը: Թերեւս այս ամէնքը լաւ արդիւնք մը պիտի ունենան ձեզի համար, Տիկին Մաքէնզի, և ձեր եղբորը հետ հաշտութիւն մը պիտի գոյացնեն:

— Աւա՛ղ, ըսաւ այրին արտասուալից, իմ ուզածս ալ ուրիշ բան չէ բայց եթէ երթալ գտնել այդ խեղճ Ուիլիերմը, բարեկամ ձեռք մը երկարելու համար անոր:

— Ըսէ՛ք նաեւ, ճշգրտօք կերպով, թէ այդ կարծեցեալ մուրացիկը այսօր ի՞նչ կրցաւ իմանալ ձեզմէ: Վասն զի ամէն օր կուգայ, այնպէս չէ՞: Ձեր գաւկի՛ն վերադարձը գիտէ՞:

— Այո՛... Նոյն իող պատմեցի իրեն թէ Ալֆրէտ չէր շփուած և թէ կ'ուզէ ամէն իրիկուն աման մը դնել իր անկողնին առջեւ:

— Լա՛ւ... Դուք ո՞ւր կը պառկիք, Տիկին Մաքէնզի:

— Վերը, պատշգամ ունեցող սենեակին մէջ, պատասխանեց երիտասարդը:

— Եւ մուրացիկը ա՛ն ալ գիտցաւ:

— Այո՛, հարցուց ինձի, յայտարարեց այրին:

— Շա՛տ աղէկ, ըսաւ Փինքէրթըն: Հիմա բաւական բան գիտեմ: Ի տեսութիւն: Մի՛ վախճաք: Այս իրիկուն հանդարտօրէն քնացէք առանց իմ մասին հոգ բնելու: Ես իմ պաշտօնիս գլուխը պիտի դնուիմ:

Ողջունեց աւրին և անոր զաւակը ու իր գրասենեակը
դարձաւ :

Յորեկը գեղեցիկ եղած էր : Յաջորդ գիշերը լիալուսին
կար : Հաւանական էր որ Հէրրի Ֆօլքսթըն իր փորձը ընէր
առանց աւելի ուղտակու

Իրիկուան ժամը 11ին միջոցները, Փինքէրթըն 256 թիւը
կրող տունին մօտեցաւ : Բօլ Բէրիէ և Մօրիսըն իրեն կ'ընկե-
րանային : Երկու լաւագոյն օգնականները միասին ընրած էր
յաջողութեան վրայ աւելի ապահով ըլլալու համար :

Գրասխով թէ ոճրագործը տեղեակ էր այն նախագու-
շութեան, զոր Ալֆրէտ Մաքէնզի կ'ուզէր ձեռք առնել,
ջուրի աման մը դնելով իր անկողնին մօտ, Փինքէրթըն են-
թադրեց թէ չարագործին առաջին հոգը պէտք ըլլար այդ
ամանը վերցնել :

Մօրիսընը կեցուց տանը դրան առջեւ, մինչ Բօլ իրեն
հետ մինչեւ ձեղնայարկ կ'ելլէր և կը հառտատուէր պատու-
հանին առջեւ, ուր թառած էր Աւագի Պարկ Ճօննի, ոճիրին
գիշերը :

Այն ատեն դադարնի ոստիկանը գնաց պատշգամ ունեցող
սենեակը, որուն դուռը յաջողեցաւ բանալ իր աղաւաւակով,
առանց ամենափոքր աղմուկ մը հանելու : Ներս մտած ա-
տենը տեսաւ Ալֆրէտ Մաքէնզին, որ անկողնին վրայ տա-
րածուած եւ խոր քունի մէջ թաղուած էր արդէն :

Պաղ ջուրով լեցուն աւազան մը կը գտնուէր անկողնին
առջեւ : Եթէ երիտասարդը ելլէր քնաչքջական տաղնապի մը
ենթարկուած, պիտի մանէր այդ աւազանին մէջ և մերկ
տոքերուն վրայ ջուրին չփումը պիտի արթնցնէր զինքը :

Նոյնչափ դօրաւոր սարսափ մը պիտի զգար որչափ եթէ
յանկարծ սթափեցնէին զինք իր տաղնապէն, բայց այս սար-
սափը չարիք մը պիտի չպատճառէր իրեն իր սենեակին մէջ :

Ալֆրէտ մեղմիւ շունչ կ'առնէր : Լուսինը պատուհանին
մէջէն իր ճառագայթները կը զրկէր երիտասարդին դէմքին
վրայ :

Նախ Փինքէրթըն, միշտ սօրի վրայ, չորս կողմը կը
նայէր երբ թեթեւ աղմուկ մը լսեց դուռնէն, զոր գոցած էր
ներս մտած պահուն : Կատարեւապէս լսեց փականքին մէջ
զգուշութեամբ շարժող բանալիի մը կամ աղաւաւակի մը
աղմուկը :

Իսկոյն դարանի մը ետեւ ուղղեցաւ, սենեակին ամէնէն
մութ մէկ անկիւնը :

Վայրկեան մը ետք դուռը բացուեցաւ :

Մալլ կերպարանք մը յառաջացաւ սենեակին մէջ :
Լուսինն ճառագայթներուն տակ պիտի տեսնուէր և Փին-
քէրթըն ճանչցաւ Հէրրի Ֆօլքսթընը, ուրիշ անունով Աւագի
Պարկ Ճօննին :

Թշուառական քանի մը վայրկեան անշարժ մնաց, քնա-
ցող երիտասարդը դիտելով : Յետոյ դիւային ժպիտ մը ծրա-
գրուեցաւ շրթունքին վրայ, վրդովիչ երեւոյթ մը տալով
անոր կապարագոյն դէմքին :

Անկողնին մօտեցաւ հանդարտաքայլ և աւաղանին վրայ
ձուեցաւ : Երկու ձեռքով բռնեց այդ ամանը, վերցուց և
քիչ մը հեռու տարաւ զարմանալի ոյժով մը և ճար-
տարութիւնով մը : Հազիւ տեղափոխած էր, քնացողը շար-
ժեցաւ իր անկողնին մէջ : Ալֆրէտ Մաքէնզի ելաւ, թեւերը
երկնցուց և շիտակ պատուհան ուղղուեցաւ :

Խեղճ երիտասարդին տեսքը այնչափ զարհուրեցիկ էր որ
Փինքէրթըն, որ տակաւին քնաչքջիկ տեսած չէր ընաւ, քանի
մը վայրկեան չփոթեցաւ մնաց ուշադրութեամբ նայելով անոր :

Գաղտնի ոստիկանին մոռացումը այս վայրկեանը բաւա-
կան եղաւ որ Ալֆրէտ Մաքէնզի պատուհանին յենարանին
վրայ ելլէ և անցնի անկէ :

Փինքէրթըն ինքզինքին եկած էր, բայց չատ ուշ էր
քնաչքջիկը կանչելու կամ գայն կեցնել փորձելու համար :
Ընդհակառակը հարկ էր նոյն իսկ խուսափիլ ամէն աղմու-
կէ, որ կրնար Ալֆրէտը արթնցնել և պարտապութեան մէջ
անոր անկումը առաջ բերել : Բայց նաև պէտք էր չթողու-
որ մարդասպանը չարիք հասցնէ երիտասարդին :

Հէրրի Ֆօլքսթըն իր հօրաքրոջ որդիին պատուհան բա-
նալը և յենարանի ձողին վրայ ելլելը դիտած էր անշարժ :
Հազիւ թէ խեղճը պատշգամ ելած էր, ոճրագործը անոր
ետեւէն ուղղեցաւ պատուհանին դարաւանդին վրայ :

Գրպանէն քար մը առաւ և աջ ձեռքը վերցուց :

Ալֆրէտ Մաքէնզի, որ ջուրի խողովակներուն վրայ իր
պտոյտին կ'սկսէր, չորս քայլ միայն հեռու էր իրմէ :

Բայց Փինքէրթըն տեսած էր այդ շարժումը : Ցատկեց
Հէրրի Ֆօլքսթընի վրայ և անոր թեւը բռնեց :

Միեւնոյն ատեն միւս ձեռքովը սեղմեց թշուառականին բերանը, թոյլ չտալու համար որ բառ մը արտասանէ կամ աղաղակ մը արձակէ, ինչ որ ապահովապէս պիտի արթնցնէր քնաչըջիկը: Քաջքնելով տարաւ սենեակին ներսը, յուսահատ ջանքերուն հակառակ չարագործին, որ կը գալարուէր և կը փորձէր խածնել դաշն:

Այ ձեռքը յանկարծ քաշելով, գաղտնի ոտիկանը գրպանէն ատրճանակը հանեց և քանի մը հարուածներ իջեցուց Հէրրի Ֆօլքսթընի գլխին վրայ:

Ոճրագործը գիտակցութիւնը կորսնցուց: Այն ատեն Փինքէրթըն պատուհան վազեց և տեսաւ Ալֆրէտ Մաքէնզիին, որ նոյն ճամբով ետ կը դառնար:

Գաղտնի ոտիկանը զգուշացաւ խօսք մը բռնելու: Դարձաւ չարագործին մօտ, որ գորգին վրայ փռուած էր անգիտակից և կապ դրաւ անոր բերնին վրայ: Յետոյ սենեակին ամէնէն մութ մասին մէջ պահուքտեցաւ մինչեւ որ քնաչըջիկը պատուհանէն ներս մտաւ:

Երբ Ալֆրէտ Մաքէնզիի նորէն պառկեցաւ, գաղտնի ոտիկանը զօրաւոր ձայնով մը կանչեց դաշն:

Նրիտասարդը խուլ աղաղակ մը արձակեց և անկողնին վրայ նստաւ չփոխած: Քանի մը բռնեցին ինքզինքը դտաւ և քիչ զարմանք չզգաց իրեն առջեւ տեսնելով գաղտնի ոտիկանը, որ բարութեամբ կը ժպտէր: Իր ապշութիւնը ծայրայեղ ստոխձանին հառաւ երբ նշմարեց ծեծի տակ զգայազիրի եղած մարդը, որուն ձեռքերը չղթայի զարկած էր Փինքէրթըն աւելի ապահովութեան համար:

Արտասուալից աչքերով շնորհակալ եղաւ գաղտնի ոտիկանին իր աճյառի քաջարի և ուշիմ օգնութեանը համար: Այլ ևս չքնացաւ և գիշերուան մնացեալ ժամերը անցուց իր մօրը քով, որ շատ յուզուած էր այս ղէպքերէն:

Տիկին Մաքէնզիի դժուարութիւն չկրեց Հէրրի Ֆօլքսթընի անձին վրայ ճանչնալու կարծեցեալ մութացիկը, որ ամէն օր կուգար պնակ մը ապուր ուզելու և որ այնչափ լաւ գիտէր դինքը խօսեցնել:

Առաուն, Փինքէրթընի խորհուրդին համեմատ, Ալֆրէտ նշանաւոր մասնագէտի մը զնաց և ինքզինքը անոր խնամքին յանձնեց: Քանի մը չարախօսեց թշկուեցաւ և խեղճ այ-

րին, որ իր Չարլզ որդւոյն մահուան վրայ անմխիթար էր, Ալֆրէտը առողջ և կեանքի պայքարը պատուով մղելու վիճակի մէջ տեսնելու զոհուակութիւնը ունեցաւ զոնէ:

Հէրրի Ֆօլքսթըն, բանտ տարուելով, խոստովանեցաւ թէ ամէն բան տեղի ունեցած էր ճիշդ Փինքէրթընի հնթագործին պէս՝ Վերջնական կերպով հաստատուեցաւ իր ինքնութիւնը Աւագի Պարկ կոչուած հոշակաւոր ծօննիի հետ և թշուառականը մահուան դատապարտուեցաւ: Իր տարաբախտ հայրը, որուն արգէն զարմանք չէր պատճառեր այս վախճանը, խանդաղատանքով ընդունեց իր քրոջ և քեռորդիին այցելութիւնը և ընտանիք մը վերակազմեց Տիկին Մաքէնզիի և Ալֆրէտի հետ:

ՎԵՐՁ

ՅԱԶՈՐԴ ԹԻԻՈՎ

???

ՅԱՆՈՐ ԵՒՐԱՀԱԾՄԱՆ

Պապ Ալի հասկսի Ռեփս էՅ. խան
ԳՈՐԾԱԿԱԼ ԳԻՐԲԵՐՈՒ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐՈՒ

	Դնկն.
Եւաւարդ	100
Պրանսական յեղափոխութիւնը	250
Օշական հաւաքածոյ	50
Ինկունընդեց	180
Ազատութեան համար Զեյթունի վրիժը	120
» » Երջըզի պօռնական	80
Վերջին քերդը	30
Թափառական Հայր	75
Թիապարսը	60
Ախորականը	40
Մասնիչը	35
Այսիւղ-Համիս եւ Երջօփօրն	90
Եւր Փինէրքըն (Եախօրդ շրջան)	10
Յիշատակներ Հայկական ձգնածական	150
Ողեցոյց ընտանեկան երջանկութեան	50
Միամիտի մը արկածները	35
Շրափնէշի սակ	60
Պօթաշոյի տաւօրեակը	50
Թրանի պատմականները Ասրլէշ	60
Հաւատարմութեան գաղտնիքները	125
Բաւեղիազարդ կիկը	60
Մանուկայ Ա. Բ. (Գ. հասորը հազմաւորի է)	120
Հայապատմութիւն	60
Բնութիւնը	150
Հայոց պատմութիւն Պաշտամեան	100
Սիրածներուն համար	5
Վերածնունդ Հայաստան	7,5
Կեանքը ինչպէս կ'անցնէր, կեանքը ինչպէս անցաւ	30
Սարափի երկրին մէջ	100 Դնկն [100
Գաղտնի տեղեկագիր Հայաստանի ջարդին վրայ Տֆ. Լեքսիկսի	
Հայ մտքին հարկը եղեռնին	30 Դնկն.
Դեպքան Մօրկըստուի պատմածները	100 »
» Ճերարտի պատմածները	80 »
Հայաստանի քաղաքը գոնաւոր եւ պատմական	30 »

910

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007241

21

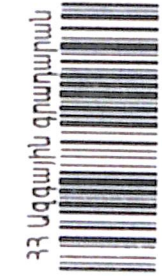
ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007240

20

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007239

19

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007238

18

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007237

17

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007236

16

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007235

15

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007234

14

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007233

13

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007232

12

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007231

11

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007230

10

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007229

9

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007228

8

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007227

7

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007226

6

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007225

5

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007224

4

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007223

3

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007017

2

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0933053

1

